

P-147

P-147

25. 8. 87

Ljubljana, 19.....

GOZDNO GOSPODARSTVO
BREŽICE

TOZD gozdarstvo Kostanjevica

68311 KOSTANJEVICA NA KRKI

v roke tov. Mojmiru Pustoslemšku

Vaš znak:

Naš znak: 21/23

Jurc Dušan

oxf 416.1 : 174.7 *Picea pungens* Lamb., : 443 : 172.8 *Chrysomyxa abietis*
(Wallroth) Murr
Zadeva: Smrekova rja (*Chrysomyxa abietis*) na bodeči smreki |
(*Picea pungens*)

10. decembra 1986 ste nam poslali nekaj vejic bodeče smreke z obolelimi iglicami (dopis št. 121/86-6M). Zanimalo vas je katera bolezen je okužila iglice. 15.12.1986 smo odgovorili, da bo mogoče bolezen s sigurnostjo določiti šele takrat, ko bodo trosišča zajedavske glive razvita, to pa da bo verjetno v maju 1987 in prosili smo vas, da naberete vzorce v ustreznem času.

28.7.1987 sva si ogledala obolele nasade bodeče smreke (*Picea pungens* Engelm.) tov. Danilo Pavlin, dipl.inž.gozd., GG Brežice in mag. Dušan Jurc, dipl. biol., IGLG. Nasade nama je pokazal vodja revirja tov. Franc Pincolič. Na sedežu TOZD Kostanjevica smo dobili tudi vzorce obolelih iglic, ki ste jih nabrali v začetku maja 1987.

Bodečo smreko ste zasadili na Polomskih košenicah na Gorjancih pred približno sedmimi leti na treh parcelah (odd. 3 a - 0,4 ha, odd. 4 b - 0,1 ha in odd. 4 b - 1 ha). Sadike ste dobili iz gozdne drevesnice Rimš. Nasadi so ob cesti na nadmorski višini 650 - 700 m.

Na iglicah, ki ste jih nabrali maja 1987, so v velikem številu razvita trosišča smrekove rje (*Chrysomyxa abietis* /Wallroth/ Unger). Trosišča so v času nabiranja šele pričela dozorevati - teliospore niso bile dokončno oblikovane in še niso oblikovale bazidijev z bazidiosporami.

V času terenskega ogleda v juliju so vse iglice, ki so bile okužene v letu 1986 in so oblikovale trosišča v letu 1987, že odpadle. Zanimivo je, da so bile okužene predvsem bodeče smreke v odd. 3 a, na ostalih dveh parcelah je bila okužba zelo rahla in so bile bodeče smreke v večini zdrave. Prva parcela je za razliko od drugih dveh delno v senci in tik ob starem smrekovem sestoju. Domnevamo, da je okužba na tej parceli močnejša zaradi večje zračne vlage in sence. Na nekaterih letošnjih iglicah so že bili opazni porumeneli pasovi, torej je tudi v letu 1987 gliva uspešno okužila iglice.

Opis bolezni: zelo podroben opis smrekove rje najdete v knjižici Stane Hočevar: Najvažnejše smrekove in macesnove bolezni, Zveza inženirjev in tehnikov gozdarske in lesne industrije SRS, Ljubljana 1966, str. 15 - 19, zato o njej le na kratko. Za smrekovo rjo je značilno, da za svoj razvoj ne potrebuje vmesnega gostitelja in njen razvoj je v primerjavi z večino ostalih rj poenostavljen. Najmlajše smrekove iglice okužijo bazidiospore v maju. Že v juniju lahko na okuženih iglicah opazimo bledorumene prečne pasove, ki do začetka jeseni postanejo intenzivno rumeni. Na porumenelih delih iglic se na spodnji strani do začetka zime razvijejo podolgovate oranžne nabrekličnice. V maju naslednje leto se te nabrekličnice odprejo in razvijejo se teliji - to so oranžna trosišča, ki izgledajo kot žametne blazinice. Teliospore takoj kaliyo in oblikujejo bazidije in bazidiospore, ki ob ugodnem vremenu (predvsem je potrebna vlaga) okužujejo nove, mlade iglice. Tak razvojni cikel imenujemo leptotipus - iz normalnega razvojnega cikla rj je izpadel ecio-in uredo - stadij.

Za bolezen so najbolj dovzetne smreke, ki so stare 10 do 20 let, na vlažnih legah in v gosto sklenjenih sestojih. Bolezen običajno ni nevarna, če pa je okužba vsakoletna in močna, smreke slabše prirašajo ali se celo posušijo.

V Evropi smrekova rja pogosto okuži bodečo smreko. Přihoda (Lesnicka Fytopatologie, Praha, 1959) navaja, da je smrekova rja posebej nevarna za bodečo smreko, pri kateri lahko povzroča odpadanje vseh iglic leto za letom. Na češkoslovaškem sta se posušili dve poskusni ploskvi z bodečo smreko, obe sta bili osnovani na vlažnih raztiščih.

Za zatiranje smrekove rje priporočajo predvsem preventivne mere - smreke ne smemo saditi na vlažna rastišča in pravočasno je potrebno mlade sestoje močno prerediti.

Na Gorjancih smo opazili, da so nekatere bodeče smreke močno okužene, druge pa malo ali so popolnoma zdrave. To je značilen pojav pri tej bolezni in ga razlagajo z individualnimi razlikami v času odganjanja iglic pri posameznih smrekah. Izgleda, da lahko gliva prodre v mlade iglice le v zelo kratkem obdobju ko le-te še nimajo izoblikovane kutikule. Ko gliva oblikuje trosi, lahko okuži le iglice v ustrezni razvojni fazi.

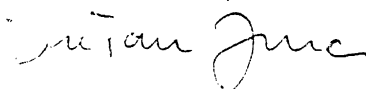
Bodeče smreke, ki so posajene na Gorjancih, uporabljate za prodajo kot no-voletne jelke. S smrekovo rjo okužena drevesca verjetno niso ustrezna za prodajo, zato podajamo tudi nasvet za kemično zatiranje blezni. Ali je zaščita ekonomsko upravičena ali ne pa morate ugotoviti sami.

Rje lahko zatiramo le preventivno. To pomeni, da mora biti fungicidno sredstvo nanešeno na iglice pred sproščanjem trosov. Ko se bodo v začetku maja 1988 pričeli teliji smrekove rje odpirati (povrhnjica iglice počiti na oranžni nabrekljini na spodnji strani iglice) poškopite bodeče smreke s fungicidnim sredstvom. Uporabite enega od naslednjih fungicidov v koncentraciji, ki je navedena v navodilih za uporabo: dithane M-45, radotiram, plavi cineb S-65, radocineb, zineb S-80, TMTD Župa S-80, temetid S-80. Ker bolezen ni dovolj raziskana (v literaturi nikjer ne omenjajo kemičnega zatiranja smrekove rje) in ker ne vemo točno, kdaj trosi okužijo iglice, priporočamo, da 10-14 dni po prvem škropljenju poškopite nasad še enkrat. Menimo, da je potrebno zaščititi le nasad v oddelku 3 a, ker ostala dva praktično nista bila okužena.

V vednost:

tov. Danilo Pavlin, GG Brežice

Sestavil: mag. Dušan Jurc, dipl. biol.

Direktor:

Marko Kmecl, dipl. inž.

